

УДК 336.467

Ярошевська О. В.

доктор економічних наук, професор
Національний авіаційний університет
м. Київ, Україна

Коцюрба О. Ю.

кандидат економічних наук, доцент
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

МЕТОДИКА ВИБОРУ БАНКА-ПАРТНЕРА ЗА КРИТЕРІЯМИ ФІНАНСОВОЇ НАДІЙНОСТІ ТА ІННОВАЦІЙНОЇ СПРЯМОВАНOSTІ

Протягом останніх років у світовому економічному просторі спостерігається стійка тенденція стрімкого розвитку фінансових ринків та диверсифікації кредитних установ. Проте, навіть в умовах жорсткої конкуренції між фінансовими посередниками для бізнесу, банки залишаються основними партнерами в контексті надання комплексних фінансових послуг. Існуючі потреби в додатковому фінансуванні діяльності (поповнення обігових коштів, розширення та модернізації виробництва, інвестиції в інновації тощо), ведення рахунків, зарплатні проекти, отримання послуг торгівлі та інтернет-еквайрингу та інших банківських продуктів і послуг вимагають зважених рішень бізнес-організацій. Зокрема, у цьому контексті це стосується вибору банків та подальшого узгодження інтересів обох сторін під час їх кредитно-фінансової взаємодії.

В сучасних умовах фінансова надійність та інноваційна спрямованість банку виступають ключовими критеріями для вибору підприємствами їх в якості партнерів.

В межах авторського дослідження, на основі аналізу наукових джерел [1-3], пропонуємо методику, спрямовану на підбір альтернативних банків-партнерів для підприємств за надійністю (перший блок процедур) та інноваційною спрямованістю (другий блок процедур) перших.

У першому блоці процедури вибору банку проводяться порівняння за допомогою дискримінаційних/класифікаційних функцій (формула (1)).

$$d = u_0 + u_1 x_{1km} + u_2 x_{2km} + \dots + u_p x_{pkm}, \quad (1)$$

де d – значення дискримінантної функції;

u_i – коефіцієнти функції, які підібрані так, щоб їх середні для різних груп були якомога відміннішими;

x_{ikm} – значення дискримінантної змінної x для m -го об'єкта групи k .

Відповідно до цих функцій банк буде віднесено до групи, значення класифікаційної функції якої є найвищим для установи.

Враховуючи те, що дискримінантні функції в даному дослідженні визначають належність банків до різних груп за показником надійності, сформульовано гіпотезу щодо їх диференціації за високим, середнім та низьким рівнями відповідного параметра узагальнення.

В якості дискримінаційних змінних x_i в класифікаційних моделях, згідно з формулою (1), пропонується використовувати фінансові параметри банків (табл. 1), які характеризують їх надійність з позицій ризиковості діяльності та довіри клієнтів.

Рівень фінансового ризику банків вважається доцільним вимірювати за допомогою показників, представлених у роботі [4] та доповнених включенням параметра, який визначає рівень ризику достатності капіталу банку.

У свою чергу, довіру до банків слід вимірювати їхньою часткою на ринку (частками

кредитів, наданих підприємствам, і залучених від підприємств строкових депозитів у загальному обсязі відповідних показників банківського сектора в цілому).

Таблиця 1 -Фінансові параметри для визначення надійності банку

Сфери оцінки надійності банку	Індикатор	Позначення індикатора
Фінансові ризики	Коефіцієнт миттєвої ліквідності, % (ризик ліквідності)	X_1
	Коефіцієнт достатності регулятивного капіталу, % (ризик достатності капіталу)	X_2
	Чиста процентна маржа, % (процентний ризик)	X_3
	Частка резервів під знецінення в кредитному портфелі, % (кредитний ризик)	X_4
	Частка резервів під знецінення цінних паперів у портфелі цінних паперів, % (інвестиційний ризик)	X_5
	Коефіцієнт нестабільності ресурсної бази, % (ризик нестабільності ресурсної бази)	X_6
Довіра клієнтів	Частка банку в загальному обсязі кредитів підприємствам, %	X_7
	Частка банку в загальній сумі строкових депозитів, залучених від підприємств, %	X_8

Джерело: складено авторами на основі [4].

На першому етапі, враховуючи гіпотетично визначену градацію рівнів (високий, середній та низький) надійності банків, здійснюється їх кластеризація за допомогою методу К-середніх [5], який реалізує ідею формування групи за принципом «найближчого центру» і передбачає раннє встановлення кількості кластерів. Перед кластеризацією перевіряється відсутність тісного лінійного зв'язку між параметрами, за якими забезпечується групування об'єктів, і з досліджуваної вибірки виключаються об'єкти, що мають нетипові значення.

На другому етапі інструмент дискримінантного аналізу оцінює стійкість кластерів, правильність їх формування та визначає класифікаційні функції для кожної з груп банків.

На третьому етапі спочатку за допомогою таксономічного аналізу проводиться кількісна комплексна оцінка надійності банку в межах окремих кластерів.

Інтегральні показники розраховуються на основі усереднених значень фінансових параметрів та з урахуванням їх вагових коефіцієнтів (а). Вагові коефіцієнти базуються на критерії Фішберна [6], відповідно до F-статистики (відображає внесок кожного атрибута в поділ об'єктів на групи; чим більше його значення, тим більший внесок у класифікацію об'єктів). По-друге, правило «золотого перерізу» – це якісна інтерпретація кількісної оцінки, яка підтвердить або спростує сформульовану в дослідженні гіпотезу. Відповідно до цього правила всі зміни відбуваються на рівні 38,2% та 61,8% [7], а діапазон [0; 0,382] відповідає низькому, (0,382; 0,618] – середньому, а (0,618; 1] – високому рівням таксономічного показника оцінки надійності банку).

У другому блоці процедури відбору банків порівнюються найбільш надійні потенційні банки-партнери за критерієм «інноваційна спрямованість», зокрема аналізуються:

1) повнота функціоналу Інтернет-банкінгу (у переліку операцій, що пропонуються підприємствам в режимі on-line, зокрема операції за поточними рахунками бізнес-клієнтів, обслуговування зарплатних проектів та корпоративних карток, валютні операції, кредитні та депозитні операції операції, формування виписок та білінгових звітів, еквайринг звітів та бюджетування, формування он-лайн заявок на банківські продукти та послуги тощо);

2) рівень прийнятності (інтенсивність просування) продуктово-технологічних

інновацій, що задовольняють потреби суб'єктів господарювання в банківській справі.

Таким чином, узагальнення результатів другого блоку процедури відбору банків дозволяє підприємствам визначити найбільш інноваційних та надійних банківських партнерів.

References:

1. Lelissa M. B., Lelissa T. B. Determinants of bank selection choices and customer loyalty the case of Ethiopian banking sector. *European Journal of Business and Management*. 2017. Vol. 9(13). URL: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2967327>
2. Mwange A. Determinants of bank selection criteria: the case of University of Zambia Students. *Imperial Journal of Interdisciplinary Research*. 2017. Vol. 3(3). URL: [https:// pdfs.semanticscholar.org/f8f9/4cefbbe935744560e20d264989beda68362b.pdf](https://pdfs.semanticscholar.org/f8f9/4cefbbe935744560e20d264989beda68362b.pdf)
3. Gunaratnam A., Kajenthiran K., Umanakenan R., Achchuthan S. Factors influencing on e-Banking practices: Evidence from Sri Lanka. *Journal of Sociological Research*. 2018. Vol. 9(1). URL: <https://doi.org/10.5296/jsr.v9i1.11989>
4. Chmutova I. M., Kharytonova V. S. The risk-oriented approach to the bank financial strategy development. *Economics of Development*. 2017. Vol. 4(84). p. 59-67.
5. MacQueen J. Some methods for classification and analysis of multivariate observations. In *Proceedings of the Fifth Berkeley Symposium on Mathematical Statistics and Probability*. 1967. (pp. 281-297).
6. Fishburn P. (1970). *Utility theory for decision making* (224 p.). New York: John Wiley & Sons, Inc.
7. Zahorulko A. V. *Numerical methods in mechanics*. Sumy: SumDU. 2008. 186 p. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/1777>